

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มเดียววัดผลสองครั้งก่อนและหลังการศึกษา (The One Group pretest-posttest Desingn) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการดูแลตนเองภายหลังการได้รับโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม ของผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือผู้ป่วยอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็น โรคจิตเภท ตามเกณฑ์การวินิจฉัยใน DSM- IV และ ICD 10 ที่มารับบริการที่กลุ่มงานผู้ป่วยใน สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ป่วยที่มารับบริการที่กลุ่มงานผู้ป่วยในเพศชาย และหญิง สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา อายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็น โรคจิตเภท ตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวช DSM- IV และ ICD 10 แพทย์ให้การรักษาแบบผู้ป่วยใน จำนวน 20 คน โดยมีขั้นตอนคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังต่อไปนี้

1. ผู้ป่วยจิตเภทอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป
2. ภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
3. มีคะแนน ประเมินสภาพทางจิต (BPRS) ไม่เกิน 36 คะแนน สามารถแสดงความรู้สึก และสามารถโต้ตอบได้
4. ผู้ป่วยที่คะแนนการประเมินด้วยแบบบันทึกความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Activities of Daily Living หรือ ADL) มีคะแนน Barthel index น้อยกว่า 95 คะแนน
5. เป็นผู้ป่วยที่ไม่เคยได้รับการพยาบาล ตามโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวมมาก่อน
6. มีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ศึกษาทำการคัดเลือกผู้ป่วยโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงจำนวน 20 คน คัดเลือกผู้ป่วยในของสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา ที่ตึกประสาทจิตเวชศาสตร์ชาย และตึกประสาทจิตเวชศาสตร์หญิงหญิง จำนวน 2 ตึกซึ่งเป็นตึกที่รับผู้ป่วยจิตเวชอายุ 60 บริบูรณ์ขึ้นไปจากนั้น คัดเลือกผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคจิตเภท เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในของสถาบัน

จิตเวชศาสตร์ สมเด็จพระยาในระหว่างเดือน มีนาคม 2552 จำนวนที่คัดเลือกเป็นผู้ป่วยหญิง จำนวน 28 ผู้ป่วยชายจำนวน 22 คน รวมผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุทั้งหมดที่คัดเลือกก่อนเป็นกลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 50 คน โดยทำการศึกษาจากแฟ้มประวัติของผู้ป่วย ประเมินด้วยแบบบันทึกความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Activities of Daily Living หรือ ADL) คัดเลือกผู้ป่วย ที่มีคะแนน Barthel index น้อยกว่า 95 คะแนน และประเมินสภาพทางจิต (BPRS) โดยผู้ศึกษาเป็นผู้ประเมินซึ่งผู้ศึกษาได้รับการฝึกทดลองใช้ร่วมกับแพทย์จิตเวชแล้ว และเลือกผู้ป่วยที่มีคะแนนไม่เกิน 36 คะแนน สามารถแสดงความรู้สึกและสามารถโต้ตอบได้

2. เมื่อคัดเลือกผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้ศึกษาแนะนำตนเองชี้แจงวัตถุประสงค์ และกิจกรรมตามที่กำหนดแก่ผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุอย่างสังเขป

3. เมื่อผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุตอบรับที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ศึกษาให้เซ็นต์ชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมโครงการ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาสร้างสัมพันธภาพและแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษา วิธีเข้าร่วมการศึกษาและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการศึกษา โดยแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่า การตอบรับและการปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษา ไม่มีผลกระทบต่อการรับบริการแต่อย่างใด ข้อมูลทุกอย่างจะเป็นความลับและนำเสนอผลการศึกษาเป็นภาพรวมวิชาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้มี 3 ประเภท คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพ สมรส จำนวนครั้งที่ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ระยะเวลาในการเจ็บป่วย ระดับการศึกษา รายได้ และศาสนา

1.2 แบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง

ผู้ศึกษาใช้แบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของอัญชลี ศรีสุพรรณ (2547) ที่สร้างจากแนวคิดทฤษฎีการดูแลตนเองด้านร่างกาย และด้านจิตใจของของ Hill and Smith (1985) และแนวคิดพฤติกรรมดูแลตนเอง ด้านสุขภาพจิตของจินตนา ยูนิพันธุ์ (2534) และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ ความสามารถในการดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย และด้านสุขภาพจิตของผู้ป่วยจิตเวช โดยขั้นตอนการสร้างเครื่องมือของอัญชลี ศรีสุพรรณ (2547) มีขั้นตอนการดังนี้

1. ผู้สร้างเครื่องมือได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเวชทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะแนวคิดของ Hill and Smith (1985) และจินตนา ยูนิพันธุ์ (2534) ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการดูแลตนเอง 2 ด้าน คือ

1) ความสามารถในการดูแลด้านร่างกาย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคลขณะอยู่โรงพยาบาล เช่น การรับประทานอาหารและน้ำ การดูแลขับถ่าย การดูแลความสะอาดร่างกาย เป็นต้น และความพร้อมในการปฏิบัติตัวตามแผนการดูแลรักษาที่บ้าน เช่น การรับประทานยาตามแผนการรักษา การจัดการกับอาการข้างเคียงของยา

2) ความสามารถในการดูแลด้านสุขภาพจิต ได้แก่ การรู้จักตนเอง การติดต่อสื่อสารที่มีคุณภาพ การเผชิญปัญหา และการพัฒนาระบบสนับสนุนทางสังคม

2. ผู้สร้างเครื่องมือศึกษาเพิ่มประวัติผู้ป่วยจิตเภทในโรงพยาบาล พบปัญหาของผู้ป่วยจิตเภท ซึ่งเป็นปัญหาในการดูแลตนเองเกี่ยวกับ การนอนไม่หลับ การรับประทานอาหารและน้ำ การดูแลความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การรู้จักตนเอง เป็นต้น

3. ผู้สร้างเครื่องมือนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และจากการศึกษาเพิ่มประวัติผู้ป่วยมาทำโครงสร้างของแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภท ซึ่งครอบคลุมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทในด้านการดูแลด้านร่างกายและด้านสุขภาพจิต

ซึ่งแบบประเมินชุดนี้เป็นแบบสังเกตการณ์ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ซึ่งเป็นแบบประมาณค่าแบ่งคำตอบเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 32 ข้อ ดังนี้

1. ความสามารถในการดูแลตนเองด้านร่างกาย

การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขวิทยาส่วนบุคคลขณะอยู่โรงพยาบาล (จำนวน 11 ข้อ) ความพร้อมในการปฏิบัติตัวตามแผนการดูแลรักษาที่บ้าน (จำนวน 4 ข้อ)

2. ความสามารถในการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิต

การรู้จักตนเอง (จำนวน 5 ข้อ) การติดต่อสื่อสารที่มีคุณภาพ (จำนวน 5 ข้อ) การเผชิญปัญหา (จำนวน 3 ข้อ) การพัฒนาระบบสนับสนุนทางสังคม (จำนวน 4 ข้อ)

สำหรับการประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภท เป็นแบบสังเกตการทำกิจกรรมของผู้ป่วย และประเมินจากข้อความในแต่ละข้อว่า ผู้ป่วยนั้นสามารถปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ได้มากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์การประเมิน และให้น้ำหนักคะแนนซึ่งมีคะแนนเต็ม 96 คะแนน โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมการศึกษา คะแนนในแต่ละข้อมีดังนี้

มาก หมายถึง ผู้ป่วยมีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นได้ด้วยตนเองทั้งหมดให้คะแนน 3 คะแนน

ปานกลาง หมายถึง ผู้ป่วยมีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมนี้ได้ด้วยตนเองและหรือมีผู้อื่นให้คำแนะนำ ชี้นำ ให้คะแนน 2 คะแนน

น้อย หมายถึง ผู้ป่วยไม่มีความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นต้องมีผู้อื่นช่วยเหลือตลอดเวลา ให้คะแนน 1 คะแนน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ให้ผู้ช่วยผู้ศึกษาซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ ที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยจิตเวช เป็นผู้ประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภท เพื่อป้องกันการลำเอียงในการประเมิน โดยผู้ศึกษาได้แนะนำและทำความเข้าใจร่วมกันในการใช้แบบประเมิน ได้ทำการทดลองและฝึกประเมินผู้ป่วยคนเดียวกันจำนวน 2 คน ผลคะแนนการประเมิน พบว่าแตกต่างกัน 1 และ 2 คะแนน แต่ระดับไม่แตกต่างกัน โดยการศึกษานี้ ให้ผู้ช่วยผู้ศึกษาเป็นผู้ประเมินทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ก่อนนำเครื่องมือมาใช้นั้นผู้สร้างเครื่องมือ คือ อัญชลี ศรีสุพรรณ ได้นำเครื่องมือไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสุขภาพจิตและจิตเวช จำนวน 7 ท่าน และตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (CVI:Content Validity Index) ซึ่งถือเกณฑ์ตามผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเป็นตรงกันและสอดคล้องกันซึ่งค่าที่ยอมรับได้คือ .80 ขึ้นไป โดยแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง คำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index) ได้ค่าเท่ากับ 0.87

การศึกษานี้ผู้ศึกษานำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ โดยใช้กับผู้ป่วยโรคจิตเภทวัยสูงอายุในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา จำนวน 30 ราย ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .94

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการศึกษา

2.1 โปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม ผู้ศึกษาได้ใช้ของ อัญชลี ศรีสุพรรณ (2547) ที่สร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดการดูแลแบบองค์รวม ของ นพรัตน์ ไชยธานี(2544) ที่พัฒนามาจากแนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวมของ Bolander (1994) และแนวคิดการส่งเสริมพฤติกรรม的自我ดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของ จินตนา ยูนิพันธุ์ (2534) โดยนำเสนอวิธีการไว้ 6 กิจกรรมได้แก่ สัมพันธภาพบำบัด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและการรักษา การสอนการดูแลสุขภาพร่างกาย การพัฒนาทักษะทางสังคม การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาความมีคุณค่าในตน การส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณ โดยผู้ศึกษาได้ปรับเนื้อหาในบางกิจกรรมของตัวโปรแกรมดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางสภาพแวดล้อม และทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัญหาในการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุโรคจิตเภททั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ จิตวิญญาณ

2. กำหนดโครงสร้างของเนื้อหาในโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม ประยุกต์โดยนำแนวคิดต่างๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนผลงานวิจัยที่ผ่านมาพร้อมกับปัญหาในการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุโรคจิตเภททั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ จากนั้นกำหนดเนื้อหาของโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม ร่วมกับปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา โดยใช้โปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวมของอัญชลี ศรีสุพรรณ (2547) ที่สร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดการดูแลแบบองค์รวม ของ นพรัตน์ ไชยธานี (2544) ที่พัฒนามาจากแนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวมของ Bolander (1994) และแนวคิดการส่งเสริมพฤติกรรม的自我ดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของ จินตนา ยูนิพันธุ์ (2534) เป็นหลักในการสร้างเนื้อหาในกิจกรรมของโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม จากการศึกษาแนวคิดแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าการพยาบาลแบบองค์รวมของผู้ป่วยจะต้องครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ โดยมีลักษณะของโปรแกรมคือได้กำหนดวัตถุประสงค์ของ โปรแกรมและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ขั้นตอนของกิจกรรมรวมทั้งรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมและการประเมินผลตามลำดับ มีการสร้างและใช้สื่อในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้ป่วยสูงอายุ เช่น ใบงาน ใบความรู้ เป็นภาพพลิกประกอบการบรรยาย และทำบัตรคำให้ผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุเลือกในการตอบคำถามในใบงานแทนการเขียน คู่มือการพยาบาลแบบองค์รวมสำหรับผู้ป่วยโรคจิตเภทวัยสูงอายุ ซึ่งได้ปรับกิจกรรมที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพบำบัดรายบุคคล เป็นสร้างสัมพันธภาพรายกลุ่ม กิจกรรมที่ 3 การสอนการดูแลสุขภาพร่างกาย เพิ่มสื่อประกอบการบรรยาย เรื่องอาหาร การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุปรับจากการบรรยาย เป็นการสาธิต และให้ผู้ป่วยฝึกปฏิบัติตาม

กิจกรรมที่ 5 การสร้างแรงจูงใจและพัฒนาความมีคุณค่าในตนเอง ได้เปลี่ยนเนื้อหาของกิจกรรมจากเรื่องเล่า “ชีวิตของน้อย” ที่มีบทบาทเป็นระหว่างที่กับน้องซึ่งไม่ตรงกับบทบาทในความเป็นจริงของผู้ป่วย เป็นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวผู้ป่วยเอง ในหัวข้อ “ฉันคิดว่าฉันมีดีที่...” เพื่อให้เหมาะสมกับบทบาทความเป็นจริงของผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ

3. ระยะเวลาในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาขนาดของกลุ่มและระยะเวลาในการการดำเนินกิจกรรม จากการศึกษาพิจารณาว่าการจัดโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวมสำหรับผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ ขนาดของกลุ่มคือ 6-8 คน เข้าร่วมโปรแกรมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง อยู่ในระยะเวลา 3 สัปดาห์ ใช้เวลากิจกรรมละ 45-60 นาที

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำโปรแกรมการดูแลแบบองค์รวมที่พัฒนาจาก อัญชลี ศรีสุพรรณ (2547) ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แก่ใจเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการศึกษา แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 1 ท่าน อาจารย์พยาบาล 1 ท่าน และจิตแพทย์ 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความถูกต้องชัดเจนครอบคลุมความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ รูปแบบและความเหมาะสมของกิจกรรม การจัดลำดับของเนื้อหา และความเหมาะสมของเวลาในแต่ละกิจกรรม จากนั้นผู้ศึกษานำโปรแกรมมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิให้สมบูรณ์ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปรับใบงานให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการเลือกตอบ เป็นแบบบัตรคำ
2. ปรับเนื้อหาการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยให้สั้น และชัดเจน เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจง่ายขึ้น

หลังจากปรับแก้ตามข้อเสนอแนะนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วผู้ศึกษาได้นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 5 ราย จนครบทั้ง 6 กิจกรรม เพื่อดูถึงปัญหาอุปสรรคอื่นที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริงหลังจบโปรแกรมประเมินผลพบว่าผู้ป่วยโรคจิตเภทวัยสูงอายุมีความเข้าใจในเนื้อหาและพอใจในเวลาการดำเนินกลุ่ม

3. เครื่องมือกำกับการศึกษา

เครื่องมือกำกับการทดลองในการศึกษานี้ มีจำนวน 1 ชุด คือแบบวัดความรู้ในการดูแลตนเอง ปรับจาก ของอัญชลี ศรีสุพรรณ (2547) สร้างขึ้นเพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภท ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะให้ความรู้แก่ผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ

ในโปรแกรมการดูแลแบบองค์รวมได้แก่การดูแลตนเองด้านร่างกายและจิตใจกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามที่ให้ผู้ป่วยจิตเภทเลือกตอบ 1 คำตอบ ว่าถูกหรือผิด ให้คะแนนข้อที่ตอบคำตอบถูก 1 คะแนน และให้คะแนนข้อที่ตอบคำตอบผิดให้ 0 คะแนน ถ้าค่าคะแนนที่ได้ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ คือ ร้อยละ 75 ผู้ศึกษาและสมาชิกจะทำความเข้าใจร่วมกันและเสริมกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการวัดประเมินซ้ำจนกว่าจะมีคะแนนผ่านเกณฑ์ 15 ข้อ จากจำนวน 20 ข้อ ดังนี้

1) ข้อความทางบวก 14 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2,3,5,6,8,9,12,13,15,16,19 และข้อ 20

2) ข้อความทางลบ 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1,4,11,14,17 และข้อ 18

ซึ่งผู้ศึกษาได้ปรับข้อคำถามข้อความทางลบข้อ 7 และข้อ 10 เป็นข้อความทางบวก จึงมีข้อความทางบวกจากเดิม 12 ข้อ เป็น 14 ข้อ และข้อความทางลบเหลือ 6 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้ศึกษานำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้ป่วยที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ โดยใช้กับผู้ป่วยโรคจิตเภทวัยสูงอายุในสถานบำบัดจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำนวน 30 ราย ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ และนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์หาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson Reliability) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .80

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาโครงการอิสระ

ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินงานโครงการด้วยตนเองทั้งหมด เป็นการศึกษาแบบกลุ่มเดี่ยววัด 2 ครั้ง ประกอบด้วย 3 ระยะดังนี้

ระยะเตรียมการศึกษา

1. ผู้ศึกษาได้เตรียมความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมการดูแลแบบองค์รวม โดยผู้ศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชขั้นสูงในโรงพยาบาล จำนวน 3 หน่วยกิต รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชขั้นสูงในชุมชน จำนวน 3 หน่วยกิต และ รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชขั้นสูงเฉพาะกลุ่ม นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากการอ่านหนังสือ เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลแบบองค์รวม การพยาบาลผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ และศึกษาความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุ ร่วมกับขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปตามขั้นตอนที่ถูกต้องและครอบคลุม

2. ประสานงานกับสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา โดยแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการ และระยะเวลา ในการดำเนินการเมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงติดต่อขอความร่วมมือในการศึกษา และจัดเตรียมการดำเนินการศึกษา กับกลุ่มการพยาบาล

3. ผู้ศึกษาเข้าพบผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ ที่รับการรักษาเป็นผู้ป่วยในของสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา แนะนำตัว อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการพิทักษ์สิทธิให้กลุ่มตัวอย่างทราบก่อนและคัดเลือกผู้ป่วยจากแบบประเมินและบันทึกความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Activities of Daily Living หรือ ADL) โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีคะแนน Barthel index น้อยกว่า 95 คะแนน ซึ่งมีบันทึกอยู่ในแฟ้มผู้ป่วย และคัดเลือกผู้ป่วยที่มีคะแนนจากการใช้แบบประเมินอาการทางจิต BPRS ไม่เกิน 36 คะแนน ได้ผู้ป่วยที่ผ่านตามเกณฑ์ และคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ป่วยชาย 8 คน เป็นผู้ป่วยหญิง 12 คน

4. หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบรับการเข้าร่วมศึกษา ผู้ศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมเข้าร่วมศึกษาและสอบถามข้อมูลทั่วไปและนัดเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมการดูแลแบบองค์รวม

5. ผู้ศึกษาได้ให้ ผู้ช่วยผู้ศึกษาซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยจิตเวช เป็นผู้ประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ เพื่อป้องกันการลำเอียงในการประเมิน โดยผู้ศึกษาได้แนะนำและทำความเข้าใจร่วมกันในการใช้แบบประเมิน ได้ทำการทดลองและฝึกประเมินผู้ป่วยคนเดียวกันจำนวน 2 คน ผลคะแนนการประเมิน พบว่าแตกต่างกัน 1 และ 2 คะแนน แต่ระดับไม่แตกต่างกัน โดยการศึกษาครั้งนี้ ให้ผู้ช่วยผู้ศึกษาเป็นผู้ประเมินทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม

ระยะดำเนินการศึกษา

จากการศึกษากระบวนการกลุ่ม หลุยส์ จำปาเทศ (2533) กล่าวว่าการศึกษาพฤติกรรมสามารถทำได้ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล แต่มีความเชื่อว่าการทำเป็นรายกลุ่มโดยทั่วไปจะได้ผลดีกว่าการฝึกเป็นรายบุคคล เช่น การฝึกเป็นรายกลุ่มสมาชิกจะได้รับการกระตุ้น หรือการเสริมแรงจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่มจะสามารถเรียนรู้ความแตกต่างของสมาชิกในกลุ่ม ยอมรับสิทธิของเพื่อนสมาชิกที่เสนอเหตุผลตามความคิดของเขา Marram (1978) กล่าวว่า จำนวนสมาชิกกลุ่มมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่ม การกำหนดจำนวนสมาชิกนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะงานในกลุ่ม เป็นหน้าที่ของผู้นำกลุ่มที่จะตัดสินใจว่าจะจัดกลุ่มขนาดไหน อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์เฉพาะและความสามารถของสมาชิกที่จะใช้ข้อมูลย้อนกลับให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง Klein (1972) กล่าวว่ากลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 5-7 คน จะเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวมรายกลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6-7 คน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ แบ่งเป็น ช่วงเวลาเช้าเวลา 10.00-11.00น. และบ่ายเวลา 13.30-14.30 ตามกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม สัปดาห์ละ 2 กิจกรรม ดำเนินกิจกรรมครั้งละ 60 นาที จนครบ 6 กิจกรรม เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ติดต่อกัน โดยมี ผู้ศึกษาเป็นผู้นำกลุ่มและมีผู้ช่วยผู้ศึกษาในการดำเนินการตามกิจกรรม ณ ห้องกิจกรรม กลุ่ม หอผู้ป่วยประสาทจิตเวชศาสตร์ชาย ของสถาบันจิตเวชศาสตร์ สมเด็จพระเจ้าพระยา

กิจกรรมที่ 1. การสร้างสัมพันธภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความไว้วางใจ เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกลุ่ม
2. เพื่อให้ผู้ป่วยมีการค้นหาปัญหา ระบุปัญหา วางแผนและกำหนดเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงสุขภาพที่ดี นำไปสู่การปรับตัว เพื่อการดูแลตนเอง

กิจกรรม

1. ผู้นำกลุ่มแนะนำตัวเพื่อสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจ มีการพูดเรื่องทั่วไปก่อน เพื่อเกิดความผ่อนคลาย
2. สมาชิกแนะนำตนเองแก่ผู้เข้าร่วมกลุ่มเพื่อสร้างความคุ้นเคย และความไว้วางใจ
3. ผู้นำกลุ่มบอกวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรม ระยะเวลาในการดำเนินการ วิธีการ จำนวนครั้ง และสถานที่นัดหมายในแต่ละครั้ง
4. เปิดโอกาสให้สมาชิกร่วมกำหนดข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
5. ให้สมาชิกร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยทางจิตในประเด็น ความหมาย ความสำคัญ ปัญหาที่เกิดขึ้น
6. ผู้นำกลุ่มสรุป และบรรยายเพิ่มเติมเรื่องความรู้เรื่องการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยทางจิต
7. ให้สมาชิกร่วมอภิปรายในประเด็น ท่านมีแนวทางการดูแลตนเองขณะอยู่บ้านอย่างไร
8. สรุป เปิดโอกาสให้ซักถาม

การประเมินผล

เริ่มกลุ่มผู้ศึกษาให้ผู้ป่วยแนะนำตัวผู้ป่วย ในระยะแรกหลังจากปฏิบัติกิจกรรมกับผู้ป่วย ผู้ป่วยบางรายยังไม่พร้อมในทุกคนสามารถแนะนำตัวได้ ผู้ป่วยบางรายไม่กล้าเล่าเรื่องราวที่กังวลใจเนื่องจากยังไม่คุ้นเคยกับผู้ศึกษา ซึ่งส่วนมากเป็นผู้ป่วยเพศหญิงเพราะผู้ศึกษาไม่ได้ปฏิบัติงานในตึกที่ผู้ป่วยอยู่ ส่วนผู้ป่วยชายนั้นกล้าแสดงความรู้สึกมากกว่าเพราะผู้ศึกษาปฏิบัติงานในตึกที่ผู้ป่วยอยู่ผู้ป่วยจึงกล้าเปิดเผยตนเองมากกว่า บางรายยังไม่แน่ใจและไม่กล้าพูดคุยเรื่องราวของตนเอง ผู้ป่วยบางรายมีปัญหามากมายที่อยากจะเล่าแต่ไม่สามารถเล่าเรื่องราวที่ตนเองรู้สึกเป็นปัญหา

มากที่สุดได้ ผู้ศึกษาจึงเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้ทบทวนและค่อยๆ เล่าเรื่องราวที่ผู้ป่วยรู้สึกเป็นปัญหาของตนเองมากที่สุด ปัญหาที่พบมากที่สุดคือผู้ป่วยอยากกลับบ้าน อยากอยู่กับครอบครัว ผู้ป่วยรายหนึ่งบอกว่า “อยากกลับบ้านเพราะลูกไม่มาเยี่ยมมานานแล้ว” จึงพบว่าส่วนใหญ่ผู้ป่วยไม่มีญาติมาเยี่ยมเป็นระยะเวลานาน และบางรายก็ไม่มีญาติ ผู้ป่วยรายหนึ่งบอกว่าอยู่โรงพยาบาลก็สบายคืออยู่ได้เพราะอยู่มานานแล้ว ผู้ป่วยรายหนึ่งเล่าว่า ตนเองป่วยแรกๆกรรยาที่เลิกกับตนไปแล้วและมีสามีใหม่ก็ยังรับผิดชอบดูแล โดยอยู่บ้านหลังเดียวกันแต่แยกห้อง ต่างคนต่างอยู่เพราะกรรยาก็อยู่กับสามีใหม่ ผู้ป่วยบอกว่ารู้สึกดีที่เขายังไม่ทิ้ง แต่ตอนนี้ผู้ป่วยเข้าโรงพยาบาลบ่อยกรรยาไม่มาเยี่ยมเลย จนกลายเป็นไม่มีญาติเพราะลูกก็ไม่รับไปอยู่ด้วยเพราะมีครอบครัวแล้ว ผู้ป่วยตอนนี้รอคิวที่จะไปอยู่สถานสงเคราะห์ แรกๆผู้ป่วยบอกว่ารู้สึกเศร้ามากเหมือนกันเพราะกลัวไม่มีใครเหมือนอยู่ตัวคนเดียวและน้อยใจที่ไม่มีใครอยากให้อยู่ด้วย ผู้ศึกษาจึงสอบถามว่าแล้วปัจจุบันรู้สึกอย่างไร ผู้ป่วยบอกว่า ก็เฉยๆ เขาให้ไปอยู่ที่ไปไม่เป็นไรเพราะเราก็แก่แล้วพยายามปลง ผู้ศึกษาได้ให้กำลังใจผู้ป่วยเกี่ยวกับการดูแลตนเอง และชมเชยที่ผู้ป่วยสามารถยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

ประเมินผลกิจกรรมการสร้างสัมพันธภาพจากการสังเกตพฤติกรรม ความสนใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็นของสมาชิกพบว่า การพบกันครั้งที่ 2 และครั้งต่อมา ระหว่างผู้นำกลุ่ม ผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม ผู้ป่วย และเพื่อนผู้ป่วยด้วยกันเป็นไปด้วยความราบรื่น มีบรรยากาศของความเป็นกันเองและการไว้วางใจ สมาชิกทุกคนให้ความร่วมมือในการแนะนำตนเอง สีน้ายิ้มแย้มแจ่มใส

กิจกรรมที่ 2 การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและการรักษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ป่วยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค สาเหตุ อาการ และการรักษา
2. เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดูแลตนเองที่บ้านได้

กิจกรรม

1. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกสลับกันพูดถึงอาการที่สมาชิกต้องมารับการรักษาในโรงพยาบาล และการรักษาที่สมาชิกได้รับ
2. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสาเหตุให้มีอาการกำเริบต้องมารับการรักษา
3. ผู้นำกลุ่มสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปราย
4. ผู้นำกลุ่มบรรยายเรื่องโรคจิตเภท อาการ สาเหตุ การรักษา ปัจจัยเสี่ยงและอาการเตือน
5. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกพูดในประเด็นเกี่ยวกับท่านมีปัจจัยเสี่ยงอะไรบ้างที่จะทำให้อาการของโรคกำเริบและอาการเตือนก่อนจะมีอาการกำเริบมีอะไรบ้าง

6. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกส่งตัวแทนนำเสนอผลการพูดคุยกันในกลุ่ม
7. ผู้นำกลุ่มสรุป เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยซักถามและให้กำลังใจในการรักษาต่อไป

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม ความสนใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็น ขณะผู้ป่วยอยู่ในกลุ่มกิจกรรมพบว่าในกิจกรรมนี้ผู้ป่วยให้ความสนใจตั้งฟังเนื้อหาแต่จะมีปัญหาตรงเสียงผู้นำกลุ่มค่อนข้างเบา มีผู้ป่วยรายหนึ่งยกมือบอกว่าไม่ได้ยิน การร่วมมือในการทำใบงานโดยให้ผู้ป่วยเลือกบัตรคำตอบ คำถามใบงาน คือ ท่านมีปัจจัยเสี่ยงอะไรที่ทำให้เกิดอาการกำเริบ ผู้ป่วยสามารถเลือกบัตรคำตอบได้ถูกต้องตามคำถาม บางรายยังไม่ได้หยิบบัตรคำก็สามารถบอกได้ว่า “ไม่กินยา” แต่ไม่ครบทุกบัตรคำตอบที่ถูกต้อง แต่ไม่มีหยิบบัตรผิดเพราะผู้ป่วยไม่แน่ใจผู้ป่วยก็ไม่หยิบ ส่วนข้อคำถามที่ให้ผู้ป่วยร่วมกันแสดงความคิดเห็นผู้ป่วยสามารถบอกได้ว่าสาเหตุที่ทำให้มารับการรักษาในโรงพยาบาลของแต่ละคนผู้ป่วยสามารถบอกได้ และให้ความร่วมมือในการเล่าอาการของตนเองดี บรรยากาศกลุ่มดูเป็นกันเอง และให้ความร่วมมือดี

กิจกรรมที่ 3 สอนการดูแลสุขภาพร่างกาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ป่วยบอกถึงการดูแลสุขภาพตนเองในเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคลเช่นการรับประทานอาหาร น้ำที่ส่งเสริมสุขภาพ การพักผ่อน การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสุขภาพและการดูแลตนเอง การทำความสะอาดร่างกาย และการจัดการกับฤทธิ์ข้างเคียงของยาได้
2. เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองและมองเห็นประโยชน์ในการดูแลตนเองในด้านร่างกาย

กิจกรรม

1. ผู้นำกลุ่มเกริ่นนำถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองให้สมาชิกพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในประเด็นว่าที่ผ่านมาสมาชิกสนใจและดูแลเกี่ยวกับสุขภาพของสมาชิกในด้านใดบ้าง
2. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกอภิปราย การดูแลตนเองเมื่อมีอาการจากฤทธิ์ข้างเคียงของยา
3. ผู้นำกลุ่มสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปราย และบรรยายเรื่องอาหาร การพักผ่อน การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ และการดูแลด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล
4. ผู้นำกลุ่มสาธิตการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ และให้สมาชิกฝึกปฏิบัติตาม
6. ผู้นำกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามและสรุป

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม ความสนใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็นขณะผู้ป่วยอยู่ในกลุ่มกิจกรรมพบว่า สมาชิกสามารถบอกถึงการดูแลสุขภาพได้ครอบคลุม เมื่อสอบถามการปฏิบัติบางรายบอกว่าที่ทำไม่ต่อเนื่องคือการออกกำลังกาย และการรับประทานอาหาร เช่นเป็นความดันโลหิตสูงและเป็นเบาหวานจะงดอาหารหวาน และอาหารไขมันสูงไม่ค่อยได้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการอาการข้างเคียงของยาผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมาพบแพทย์มากกว่าการแก้ไขด้วยตนเองเบื้องต้น ผู้ป่วยรายหนึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับการนอนเพราะตอนมารักษามีอาชีพเป็น รปภ. ที่ต้องมาโรงพยาบาลเพราะดื่มสุราและไม่กินยาจิตเวช ผู้ป่วยจะง่วงนอนตอนกลางวันมากนั่งเข้ากลุ่มก็จะหลับต้องคอยกระตุ้น ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมผู้ป่วยจะนอนกลางวันประมาณ 2-3 ชั่วโมง แล้วกลางคืนผู้ป่วยจะมีปัญหานอนไม่หลับต้องได้ยานอนหลับ ทุกคืน 1-2 ครั้ง เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมได้ทำความเข้าใจและทำข้อตกลงร่วมกับผู้ป่วยเพื่อปรับเวลาในการนอนโดยพยายามไม่ให้ผู้ป่วยนอนกลางวัน และเข้าร่วมกิจกรรมที่มี ร่วมกับการปรึกษาแพทย์ผู้รักษาปรับยา พบว่าผู้ป่วยไม่ได้รับยานอนหลับเพิ่มจากที่ได้รับอีกในสัปดาห์ที่ 2 เมื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้ป่วย ผู้ป่วยรู้สึกดีมากขึ้นเพราะเมื่อก่อนง่วงมากนอนกันอนไม่ได้เพราะอยู่โรงพยาบาลต้องมีกิจกรรมทำเกือบตลอด ผู้ป่วยบอกว่า “ตอนนี้ไม่ต้องมานั่งง่วงตอนกลางวัน นอนตอนกลางคืนทีเดียว”

กิจกรรมที่ 4 การพัฒนาทักษะทางสังคม

วัตถุประสงค์

1. ผู้ป่วยสามารถบอกถึงวิธีการขอความช่วยเหลือจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมได้
2. ผู้ป่วยบอกได้ถึงการสื่อสารที่ดีและมีประสิทธิภาพ

กิจกรรม

1. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกพูดคุยในประเด็นว่าเมื่อมีความไม่สบายใจ สมาชิกได้รับการช่วยเหลือจากใคร
2. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกอภิปรายเกี่ยวกับแหล่งให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาในชุมชนที่สมาชิกอยู่อาศัย
3. ผู้นำกลุ่มบรรยายเรื่องการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและวิธีขอความช่วยเหลือในชุมชน
4. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกได้ทำการสาธิตการติดต่อสื่อสารในทางบวก
5. ผู้นำกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามและสรุปสิ่งที่ได้

การประเมินผล

ผู้ป่วยให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น เมื่ออยู่โรงพยาบาล ผู้ป่วยบอกว่า ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่คือเจ้าหน้าที่ พยาบาล จะบอกกับพยาบาลมากกว่าเพราะอยู่ด้วยตลอด ช่วยเหลือได้เร็วถ้าต้องการอะไรก็บอกได้ง่าย ถ้าเกิดแพทย์มาเยี่ยมจะบอกเรื่องอาการที่แพทย์ถาม และบอกอาการป่วย เมื่อให้ผู้ป่วยฝึกพูดทักษะการสื่อสารในทางบวก เช่น เมื่อต้องการให้ลูกพาไปเที่ยวนอกบ้าน เมื่อต้องการให้ลูกทำกับข้าวให้รับประทาน เป็นต้น ผู้ป่วยให้ความร่วมมือดี แต่มีการเงินอายุเวลาพูด ผู้ศึกษาจึงชี้แนะว่าการพูดในแง่บวกเมื่อเราชอบคนอื่นก็ชอบที่จะฟังคำพูดที่ไพเราะ สื่อสารตรงประเด็น และไม่ใช้สิ่งที่ไม่ดี ผู้ป่วยก็ยินดีปฏิบัติ เพราะผู้ป่วยในกลุ่มปฏิบัติได้

กิจกรรมที่ 5 การสร้างแรงจูงใจและพัฒนาความมีคุณค่าในตน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยสำรวจตัวเอง
2. เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
3. เพื่อให้ผู้ป่วยได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง

กิจกรรม

1. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกในกลุ่มเริ่มต้นที่คนใดคนหนึ่ง บอกข้อดีของตนเองโดยใช้ประโยคว่า “ฉันคิดว่าฉันมีดีที่...”
2. เมื่อเล่าจบให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มบอกข้อดีของผู้เล่า โดยบอกทีละคน
3. สมาชิกคนต่อไป บอกข้อดีของตนเองโดยใช้ประโยคว่า “ฉันคิดว่าฉันมีดีที่...” และให้สมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มบอกข้อดีของผู้เล่า โดยบอกทีละคน ทำเช่นนี้ต่อไปจนครบทุกคน
3. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกอภิปราย ได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการร่วมกลุ่ม
5. ผู้นำกลุ่มสรุปประเด็นที่ได้จากสมาชิก และส่งเสริมให้สมาชิกเสริมสร้างคุณค่าในตนเอง

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม ความสนใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็นขณะผู้ป่วยอยู่ในกลุ่มกิจกรรม การให้ผู้ป่วยบอกข้อดีของตน ในหัวข้อ “ฉันคิดว่าฉันมีดีที่...” มีผู้ป่วย 2 รายที่บอกว่าคิด ไม่ออกแต่ผู้ศึกษาได้ให้สมาชิกคนอื่นๆ ดำเนินตามกิจกรรมที่วางไว้คือบอกข้อดีของผู้ป่วยแต่ละคน เมื่อตนเองนึกไม่ออกแต่มีผู้อื่นมาบอกของดี ผู้ศึกษาเห็นสีหน้าของผู้ป่วยทั้ง 2 รายที่บอกว่านึกไม่ออกนั้น มีความภูมิใจในตนเองและยอมรับฟังข้อคิดเห็นและคำบอกเล่าของผู้อื่น

กิจกรรมที่ 6 การส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณ

วัตถุประสงค์

1. ผู้ป่วยสามารถบอกถึงสิ่งที่ตนเองเคารพนับถือศรัทธาตามความเชื่อและค่านิยมของตนเอง เมื่อเกิดความรู้สึกว่าจิตใจไม่สงบได้
2. ผู้ป่วยสามารถบอกถึงวิธีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้เกิดความสงบทางคำจิตใจ
3. ผู้ป่วยมีความรู้ ความเข้าใจ และมีวิธีการผ่อนคลาย เมื่อตนเองมีความทุกข์ใจและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรม

1. ผู้นำกลุ่มเกริ่นนำถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพตนเองทางด้านจิตวิญญาณ โดยพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางด้านความเชื่อค่านิยมสิ่งที่สมาชิกเคารพนับถือ และศรัทธาจากนั้นเปิดประเด็นว่าจากที่ผ่านมามีสมาชิกไม่สบายใจหรือตึงเครียด สมาชิกทำอะไรเพื่อให้สบายใจขึ้น
2. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายว่ามีวิธีใดที่ช่วยให้สบายใจขึ้น
3. ผู้นำกลุ่มสุ่มสมาชิก 1 คนให้สรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปราย และเพิ่มเติมและบรรยายเรื่องการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาและการผ่อนคลายความตึงเครียด
4. ผู้นำกลุ่มสาธิตวิธีการ คลายความตึงเครียดและให้สมาชิกฝึกปฏิบัติตามและให้สมาชิกฝึกปฏิบัติวิธีคลายความตึงเครียด
5. ผู้นำกลุ่มสอบถามความรู้สึกของสมาชิกหลังฝึกผ่อนคลายในแต่ละวิธี และเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามและสรุป

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม ความสนใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ป่วยอยู่ในกลุ่มกิจกรรม พบว่าเมื่อไม่สบายใจผู้ป่วยส่วนใหญ่บอกว่าเข้าวัดฟังธรรม หรือสวดมนต์ ผู้ป่วยรายหนึ่งบอกว่า อย่าคิดอะไรมากเพราะอะไรก็ไม่แน่นอนอนจะตายตอนไหนก็ยังไม่รู้ ทำในสิ่งที่ดีๆ ไว้ สำหรับประสบการณ์การปฏิบัติธรรมนั้น ผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่มีใครที่ไม่เคยปฏิบัติธรรมหรือไม่เคยทำบุญ สำหรับการฝึกการนวดเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับตนเองนั้นผู้ป่วยส่วนใหญ่บอกว่าจำทำไม่ค่อยได้ แต่สามารถปฏิบัติตามได้ ผู้ศึกษาจึงเสนอที่จะให้รูปภาพการนวดไว้ประจำเตียงเพื่อผู้ป่วยจะได้ฝึกนวดผ่อนคลายความตึงเครียดด้วยตนเอง

การกำกับการศึกษา

หลังดำเนินการศึกษากิจกรรมครั้งที่ 6 เสร็จสิ้นแล้ว ผู้ศึกษาทำการกำกับการวัดผลโดยใช้แบบวัดความรู้ในการดูแลตนเอง จำนวน 20 ข้อ กำหนด ค่าคะแนนที่ได้ผ่านเกณฑ์ คือ ร้อยละ 75 หรือ คิดเป็น 15 คะแนนขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้ดำเนินการตามโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวมอย่างสมบูรณ์และครอบคลุม หากผู้ป่วยไม่ผ่านตามเกณฑ์คะแนนความรู้ที่ตั้งไว้ ผู้ศึกษาและสมาชิกจะทำความเข้าใจร่วมกันและเสริมกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงทำการวัดประเมินซ้ำจนกว่าจะมีคะแนนผ่านเกณฑ์ ผลการประเมินพบว่าผู้ป่วยจิตเภทสูงอายุ มีความรู้ในการดูแลตนเอง ผ่านเกณฑ์ คือ ร้อยละ 75 ทั้งหมดจำนวน 20 คน รายงานผลการกำกับการทดลองดังนี้

ตารางที่ 1 รายงานผลการกำกับการศึกษา จำแนกตามคะแนนความรู้ของผู้ป่วยในการดูแลตนเอง

ลำดับที่	คะแนน ความรู้ในการดูแลตนเอง
1	19
2	16
3	19
4	20
5	19
6	19
7	18
8	20
9	20
10	18
11	19
12	18
13	19
14	18
15	18
16	19
17	18
18	19
19	18
20	18
รวม	$\bar{X} = 18.6$

จากการรายงานผล พบว่า คะแนนความรู้ของผู้ป่วยในการดูแลตนเองหลังได้รับโปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวมผ่านผ่านเกณฑ์ คือ ร้อยละ 75 ทั้งหมดจำนวน 20 คน และมีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 18.6$)

ระยะประเมินผลการศึกษา

หลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์หลังจากการทำกรำกับการศึกษา ผู้ศึกษาได้ให้พยาบาลวิชาชีพ ระดับชำนาญการ ที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยจิตเวช และมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชมากกว่า 5 ปี ปฏิบัติงานในตึกผู้ป่วยสูงอายุชายและหญิง เป็นผู้ประเมิน โดยผู้ศึกษาได้อธิบายและแจ้งวัตถุประสงค์ และทำความเข้าใจในแบบประเมิน ฝึกทดลอง ประเมินร่วมกัน ซึ่งผู้ประเมินใช้แบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง ที่ทำการวัดตัวแปร ตามโดยการสังเกตที่กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การให้คะแนนตามแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง โดยการเก็บรวบรวมแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง ก่อนการให้กิจกรรม ทั้ง 6 กิจกรรม (วันที่ 16 มี.ค.2552) และ หลังจากการทำกิจกรรมครบ 6 กิจกรรม ไปแล้ว 1 สัปดาห์ (วันที่ 10 เม.ย.2552) ผู้ศึกษาแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าสิ้นสุดการเป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมแสดงความขอบคุณ จากนั้นผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติโดยนำคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการศึกษา มาคำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล หาค่าความถี่ และร้อยละ
2. คะแนน ระดับความสามารถในการดูแลตนเองก่อนและหลังได้รับ โปรแกรมการพยาบาลแบบองค์รวม หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ Paired samples t-test กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05